

Csomor Adél

A MESÉLÉS ÖRÖME

SZAKÁCS ISTVÁN PÉTER: *CSEMPÉSZÁRU*. CSÍKSZEREDA,
BOOKART KIADÓ, 2016.

Egyértelműen magával ragadó a lapokról áradó mesélés öröme. Műfajilag is a meséhez rokoníthatók leginkább a könyv elbeszélései, bár a szerző apokrifként (titkos, tiltott iratok) jelöli őket. Akárcsak a mesékre, ezekre az írásokra is jellemző a rejtély megléte, a feladvány megszerkesztése, a csattanós befejezés, a jó és a rossz párharca (még akkor is, ha nem mindig a jó győz), a jótett helyébe jót várj elve (még akkor is, ha a jó nem mindig egyértelműen jó). Nem minden esetben lehet a mesei összetevőkre ráismerni, de ha lehámozzuk a felszínt, a váz a mese műfajára utal. És nem csupán az „újraírt” mesék esetében, hanem a másik két fejezetben is, a biblikus történetekben, illetve a szindbádos részben.

A mesére hajaz a kötet jól érzékelhető didaxisa is. A szó itt nem a szájbarágós, erőltetett tanításokat, a példabeszédeket idézi, hanem inkább a játékot, a kíváncsiságot, a felfedezés izgalmát és lehetőségét. Oly módon tanítanak ezek a szövegek, hogy megtornáztatják a képzelőerőt, és rajta keresztül az agyat is. Lássuk másképp világunkat. „Mivel jár az életfogytiglan tartó boldogság? Vagy a mindentudás? Mi lenne, ha tényleg betérne hozzád a Megváltó? Mit tennél, ha választanod kellene véges léted és az öröklét között? Ha találkoznál végre álmaid asszonyával? Ha rájönne arra, hogy egész életedben beteljesíthetetlen vágyakat kergettél?” De a szerző a szövegekbe rejtett kérdéseivel tulajdonképpen arra vesz rá, arra ösztönöz, még ha nem közvetlenül is, hogy amikor majd a különösből, a szokatlanból, a nem mindennapiból ismét visszatérünk a normalitásba, képesek legyünk új szemmel, friss aggyal számot vetni helyzetünkkel. Képesek legyünk „igazán élni”, vágyjunk erre.

Az említett didaxis lényegében az emberi gondolkodás legsajátabb jellemzője. Agytorna. Tapasztalatokat átadó játék. Mi történne, például akkor, ha birtokunkba kerülne az édeni almafa magja, és mi elültetnénk, és

a fa kisarjadna ismét, és megízlelhethetnénk természetét? A kérdés nem csupán a képzelet lehetőségeit térképezi fel, hanem magát az emberi létezés alapvető problematikáját is: miért vagyunk a világon? Mi a létezésünk célja, és miként érdemes élni? Mitől válik a mi életünk az életünk? Ha megkapjuk vágyaink tárgyát, beteljesedésnek érezzük-e? Ezek általános, elnagyolt kérdések, de a válaszok sokkal konkrétabbak, pontosabban kifejtettek. Sokkal árnyaltabbak. A címadó novella bár csattanóval záródik, ez a csattanó árnyalttá teszi a bevezetett fogalmakat. Az évszázadokon keresztül megőrzött almamagok elvesznek ugyan, megsemmisülnek, de mégiscsak kihajt a magból a fa, termése is lesz, és bár az elbeszélő nem mer beleharapni, egy cigány lány megeszi, és vélhetően úgy nyeri el a halhatatlanságot, hogy nem is tud róla. Efféle bizonytalansággal, homályosan felragyogó végkifejlettel mesélődnek a történetek. Képzelet és valóság összeér, sőt, egybeolvad. Ahogy a kötet egyik legszebb elbeszélésében a hetedik lány egy erdőben rejülő tónál találkozik felnőtt-asszony önmagával, és miközben a szöveg tele van a valóságra utaló helyrajzi elemekkel (utcanevek, épületek, házzszámok, tulajdonnevek), valamint a helyi zsargont idéző szavakkal, az idő áttűnésének álomszerű jelenete is kézzelfoghatóvá válik.

Nem csupán a Szindbád-történetek vannak tele utazásokkal. És nem csupán a térben utazunk. Ha összegezni kellene, mi a legjellemzőbb ezekre a szövegekre, akkor a téridő koordináták sajátos ábrázolatát kellene legfőképp szemügyre venni. Múlt és jelen között nincs távolság, illetve oly módon mégiscsak megvan, hogy az utca egyik végében jelen van, a másik végében pedig múlt. Így aztán bármikor betoppanhat hozzánk Jézus, a Megváltó vagy akár az Ezeregyéjszaka bármelyik népszerű mesealakja. És mi várjuk, hogy betoppanjon, leüljön közénk, és meséljen. A mesélés fontosabb, mint a mese. A mesélő személyessége átüt a szavakon. A személyesség a legvalóbb valóság.